

Nüfusun Yaşlanmasının İşgücü Arzına Etkisi

Bir ekonomide mal ve hizmet üretiminde kullanılan üretim faktörlerinden işgücünün kaynağını, o ülke nüfusu oluşturmaktadır. Bunun yanında ülke nüfusunun yaş grupları itibari ile dağılımı, ülke nüfusunun ne kadarının işgücü olarak kullanılabileceğini kabaca ortaya koymakta ve ekonominin işgücü ile sınırlı olarak üretim potansiyelini belirlemektedir. Bir ekonomide işgücü piyasasının dışında kalan gruplar olduğu gibi işgücüne katımları sınırlı olan gruplar bulunmaktadır. **Yaşlı nüfus da belli bir yaşa ulaşması nedeni ile ekonomik faaliyetlerin dışında kalan veya işgücüne katımları sınırlı olan gruplardan birisidir.** Bu nedenle toplam nüfus içinde yaşlı nüfusun payı toplam nüfusun gerçekte ne kadarının mal ve hizmet üretimine katıldığını belirleyen değişkenlerden birisidir. Toplam nüfus içinde yaşlı nüfusun payının belirlenmesinde tam bir fikir birliği olmamakla birlikte, 55-65 yaş grubunun eşik olarak kabul edildiği görülmektedir, işgücü piyasası açısından da bu yaş dilimi esas alınmakta ve bu yaş eşiğini geçen nüfusun ekonomik faaliyetlerin dışında kaldığı, emekli olduğu varsayılmaktadır. Diğer taraftan yaş eşiğinin belirlenmesinde her toplumun sosyo-ekonomik özellikleri yanında, işgücü piyasasının yapısal özellikleri de belirleyici olmaktadır. İşgücü piyasasında kronik işsizliğin yaşanıyor olması, işsizliğe çözüm olarak emeklilik yaşının düşük belirlenmesi, özel ve kamusal emeklilik ödentilerinin hak kazanma şartları ve miktarı da "yaş eşiği"nin belirlenmesinde dikkate alınmaktadır.

Günümüzde gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan ülkelerde işgücü arzı açısından farklılık bulunmaktadır. Bu farklılık gelişmekte olan ülkelerin genç nüfusa sahip olmalarından, buna karşılık gelişmiş ülkelerin yaşlı nüfusa sahip olmalarından kaynaklanmaktadır. Bu eğilim daha fazla genç işgücüne sahip olmaları nedeni ile gelişmekte olan ülkeleri işgücü arzında öne çıkarmaktadır. Buna karşılık endüstrileşmiş ülkelerde toplam nüfus içinde yaşlı nüfusun payının artması yanında, bu yaş grubunun işgücüne katılım oranlarındaki düşme bu ülkeleri yetersiz işgücü arzı sorunu ile karşı karşıya bırakmaktadır. Örneğin ABD'de 1950 yılında 65 + yaş gurubunda işgücüne katılım oranı yaklaşık %27 iken, bu oran 1987 yılında %11'e düşmüş bulunmaktadır. ABD bu durumda olan tek ülke değildir. Diğer sanayileşmiş ülkelerde de yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki payının artması yanında, işgücüne katılımının da düştüğü görülmektedir. Yaşlı nüfusa sahip gelişmiş ülkeler yeterli işgücüne arzına sahip değildiler.

Belirli bir dönemde işgücü arzını belirleyen diğer bir unsur işgücünün verimliliğidir. Yaşlılığın getirdiği bedensel ve zihinsel **yıpranma, yaşlı işgücünün verimliliğinde düşmelere neden olmakla ve toplam işgücü arzını kısıtlamaktadır. Bu nedenle yaşlı**

nüfusun bir ekonomide toplam işgücü arzı üzerindeki ikinci olumsuz etkisi, yaşlı işgücünün verimliliğinin daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır.

Toplam nüfus içinde yaşlı nüfusun payının artması ve yaşlı nüfusun işgücüne katılım oranlarında ki düşüşler, o ülke işgücü piyasasında işgücü açığına neden olmakta ve o ülke açısından işgücü kıt bir üretim faktörü haline gelmektedir. Yaşlı nüfusa sahip ekonomilerde yaşanan işgücü açığının genç nüfusa sahip gelişmekte olan ülkelerden uluslararası işgücü göçü ile sağlanmaya çalışıldığı görülmektedir. Uluslararası düzeyde işgücü göçü, çalışma çağındaki nüfustan oluştuğundan alan ülkenin nüfusunu gençleştirdiği de kabul edilmektedir.

Yaşlı nüfusun payının artması, ekonomik faaliyetlere katılarak mal ve hizmet üreten çalışma çağındaki nüfusu daha fazla çalışarak, yaşlı nüfusun ihtiyaçlarını da karşılamak zorunda bırakmaktadır. Toplam bağımlılık oranını etkileyen tek grup yaşlılar olmamakla birlikte, çalışan işgücünün çalışmayan yaşlı nüfusu beslemek zorunda kalması, çözümü gereken yeni bir ekonomik sorun olarak algılanmaktadır.

ABD' de nüfusun yaşlanmaya başlaması ile 1970'li yılların sonundan itibaren "yaşlı nüfusun desteklenmesinde ekonominin yeterliliği" kavramı üzerinde durulduğu görülmektedir. Bu kavram özellikle sosyal güvenlik fonlarında yaşanan krizler, işsizlik ve enflasyon oranındaki artış nedeni ile önem kazanmıştır.

Bir ülke de nüfusunun yaş grupları itibari ile dağılımı, o ülkenin işgücü arzını belirlemektedir. Ülke nüfusunun genç veya yaşlı kişilerden oluşması, ülkenin makro-ekonomik gücünü belirleyen değişkenlerden işgücü arzı üzerinde etkili olduğu gibi, sonuçta ülkenin gelecekteki ekonomik büyüme potansiyeli üzerinde de etkili olmaktadır. Bu nedenle toplam nüfusun yaş grupları itibari ile dağılımında zaman içinde meydana gelen değişimler de ekonomik açıdan önem taşımaktadır. Nüfusun yaşlanması sonucu çalışabilecek yaştaki nüfusun azalması ekonomide işgücünün kıt bir üretim faktörü haline gelmesine neden olmaktadır. Yaşlı nüfusa sahip ülkelerde işgücü piyasasına giren işgücünün sayıca azalması yanında, yaşlı işgücünün verimliliğinin düşük olması da toplam işgücü arzını azaltmaktadır. Diğer taraftan nüfusun yaşlanması, toplam bağımlılık oranının yükselmesine ve ekonomi üzerinde ek yükü neden olmaktadır. Sonuç olarak nüfusun yaşlanması bir ekonomide işgücü arzını azaltması yanında, beslenmesi ve bakılması gereken nüfus miktarını arttırması nedeni ile de ekonominin makro-ekonomik performansını olumsuz yönde etkilemektedir.

Doç .Dr. İnci Kayhan Kuzgun

H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü